

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:
Egész évre 12 ft, félre 6 ft, évenegyre 3 ft o. é.

Helyben előfizetheti Demjén L. és Keresztény Pál urak kereskedésében, hol egyes számok is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-tordatca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: 6t hasabos garmond sorért 6 kr s egyszeri beiktatás után 30 kr. Lejegydi.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadóhivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papírkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (Királyutca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse ott. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstraße 2.) Süddeutsche Annoncen Expedition Stutt.
Nyilttérli cikkek: sora után 20 kr. előleg beiktatása mellett a szerkesztőséghez, címzendők. Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

A Királyföldről.

N.-Szeben, máj. 1.

ar. — A Királyföldről senki sem észlelhetet tulságos izgalmat. A választási előkészületeket valódi germán Gründlichkeittel szokták elvégezni, s a választók ahoz voltak szokva, hogy vagy az inspector ur, vagy valamely hatalmas patricius szájából tudják meg, kit kell universitásba, országgyűlésre küldeni; e kinyilatkoztatás előtt azután hódolattal meghajoltak és reá mondták az „igen“-t, magasztalván a hivatalos bölesességet.

Királyföldről eddig legfőbb egy-két nagyobb városban lehetett olyanszerű választási mozgalmat észlelni, a milyen hazánk más vidékein a legutolsó községet is meg szokta ragadni; most azonban sok megváltozott.

Hja! az idő halad, az emberek érnek; a kik régen néma önmegadással viselték a O-rus szerepét, ma hangot adnak, sőt néhol magas accordeot vesznek jogaik hangsúlyozására.

Az 1867-ki alkotmányos korszak kezdete óta mind inkább meglátszik közöttünk is, hogy a Királyföld bár ideiglenes, de új rendezése némileg szabadabb légküzűnek nyitván utat, a kiváltságok fojtó légéből sokat elpárologtatott. Innen van, hogy akadnak szász atyánkfiai közt is „ifjak“, kik gondolkodtak, cselekedtek, s ez által befolyásra tettek szert. Legtöbb élénkséget azonban román polgártársaink közt észlelünk, kik, ugylátszik, ott hagyják a passzív politikát a kapufélnél s csakugyan neki tüköznék az actionak.

Holnap a román értelmiség gyűlést tart városunkban. Ez csak előkészítő értekezlet lesz egy nagyobb gyűlésre, melyben végleg fognak határozni a követendő politikai eljárás fölött, s megválogatják az eszközöket.

A közelből eddig tett tapasztalatok arra jogosítanak, hogy józan, mérsékelt irány megállapítását várhatjuk; csak egy irányban tartanak a románok politikai tevékenységétől, s ezért hangzik amonnan: „összetartás!“

TÁRCZA.

Petki János élete.

— Irta: V. s. —
(Folytatás.)

Bocskai 1606 „decz. 29-n virradólag öt órákor ez árnyék világából kivétellett; „az sok szerencsés pénteki után, utolsó péntekjén, az papi és német praktika miatt, mérge miatt lőtt halála.“ A testamentomos urak 1607 jan. 2-n irtak Petkinek először. Tudatták a fejedelem halálát és hogy „su-cessor fölől ő felsége gondoskodott; annak fejedelemeségéről való assecutoria levelet az török esásztól meg hozatta;“ azért „nagy szeretettel“ intik és kéri őt, hogy „az új változáson meg ne induljon, és valami nyughatatlan elméjű embereknek szaván, tanácsán ne járjon; az ő felsége fejedelmi becsületét, sok hasznos szolgálatait, kiváltképpen míg teste a föld kívül leszen, szeme előtt viselven, addig legyen vigyázásban: se egyfelől, se másfelől semmi zűrzavarra ok ne adtassék; kiváltképpen ott Erdélyben és mind az két Oráhországra vigyázzon, hogy valahonnan valami véletlen háborúságra való ok ne adtassék.“ Január 4-én Péchi Simon is irt neki; az akkori magyarországi közhangulat és törekvések benyomása alatt azon eredeti megjegyzést teszi levelében, hogy: „az fejedelemséget, nem tudván az emberek mi állat legyen, itt az mi földünkön mind méltó s mind méltatlan keresi.“ Biztosítja Petkit, hogy „az azon utat követi a nemzet, melyet az elhalt fejedelem utolsó órájában előtűnt tanácsával kijelölt, ha azt választják fejedelmül, kit az lelkükre kötött, az által az ország békéjét, megmaradást leginkább biztosítja.“ „Nem is kényszerít — ugymond — az mi klmes urunk hagyása senki a libera electio ellen, s nem is tehet, mü se engednők azt meg hazánk szabadsága ellen; nem is hagyott volna ebben ő felsége olyat, ki magának gonosz emlékeztetése lehetne; nem is nézett ebben ő felsége sem atyafiságra, sem barátságára, hanem csak a közönséges jóra.“ Ajánlja továbbá Petkinek, hogy a nyugtalan emberekre ne hajtsón, s éltesen másokat is jó tanácsával; s végre értesítve arról, hogy a fejedelem testének beindítása febr. 1-én lesz, így zárja be levelét: „tudván az emberek közt a klmed tekintetét, ha szíve szerint forgolódik és szolgál, Istennek bizony igen kedves és irgalmasságos dolgot cselekszik; ha az nyughatatlan elméket meggátolja, hazánknek örökös hasznára s megmaradására leszen.“

A fejedelem hirtelen halála valóban váratlanul jött, szomorú meglepetés volt a nemzetre; még a leg-tájékozottabbak is tévóváza várták a következményeket, az események végkifejlesztését. Petki azok közé tartozott, a kik legelőbb felismerték a helyzetet. Tudomására jött, hogy a fejedelem Homonnai Báldint ajánlta utódul utolsó óhajta nyilvánításakor; egy talpig derék hazafit a magyarországi főurak közül, s ez az, ki mellett a

A szász pártok mindkét felől hangoztatják a német Vorpost culturmissióját. Valahányszor ezt teszik, már tudni lehet — hogy baj van Köpeczen.

Az „ifjú szászok“ még nem veszik olyannyira zokon, ha román és magyar polgár is jelenkezik a politikus jogok gyakorlásánál, s részt kíván a közügyek intézésénél, mert hát maig ezek támaszaikul szolgáltak; hanem az ószászoknak teljes okuk van és lehet is elégedetlenségnek lenni azzal, hogy nemcsak saját véreik, a választott nép, az „ifjak“ osztotnak az örökségben, hanem előáll román és magyar s mindkettő a részét megkívánja. Ez oka, hogy most leginkább az ó-szász organumok és capacitások igyekeznek odahatni, hogy a szász pártok kezét fogjanak ne csak a lakománál, de a politikai küzdőterén is.

Bizony oda vannak a régi jó idők!

Évről-évre nagyobb lesz a „Királyföldről“ is a közügyek iránti érdeklődés.

A képviselőválasztások már most sem fognak oly simán lefolyni mint ezeltől: az emberek saját fejökkel kezdenek gondolkodni s a hivatalnoki bölesességet már nem tartják oly esalhatatlannak.

Mindezeknek az lehet a következtetése, hogy ezután nemcsak Szerdahely, Szászsebes, Szászvárosról fognak nemiszászok is képviselőkké választatni, hanem Brassóban is adhatja elő magát valami véletlen; sőt N.-Szebenben sem érezheti magát teljes biztonságban mindkét ó-szász követ, az egyiket aligha el nem „kapp“-erezik az ifjak, természetesen a másjukaik volmainak segítségével.

A mint az előkészületekből, s a hangulatból hozzá lehet vetni, a Királyföldről az ó-szászság veszteni fog a politikai teremunból, de nyerni fognak a nemszászjukak is; a nagy politikai pártokat tekintve, az ellenzéknek alig lehetreménye a gyarapodásra, ha jut valami e részre, ez a nemzetiségi mérlegbe birand sullyal s nem számítand a balközép javára.

„testamentomos urak“ a pártalakító izgatást megkezdették. Petki egyelőre maga is e pártköz csatlakozott, ugy-szintén Rákóczi a gubernator, Szilvási, Haller és az akkori erdélyi nemesség legtekintélyesebb tagjai, Imrefi és Bethlen Gábor kivételével.

Nem sokára azonban megjelent Erdélyben Bethlen Gábor, az ifjú Báthori Gábor pártfőnöke, s szóbeli rábeszélés és a Báthoritól hozott levelekkel annak pártot alakítani igyekezett. Petkinek is hozott egy ily levelet Báthoritól; az ő meggyerése, az egész székelység megnyerésével azonos volt akkor minden trónigényről előtt. „Mostani után betérven hozzám Bethlen Gábor uram, így ír Báthori 1607. január 10-éről Petkéhez intézett levelében — néminemű dolgokról beszélgetvén ő kegyelmével, mely dolgokról kegyelmednek is ugyan ő klme által szóval izentünk. Kérjük annak okáért kegyelmedet szeretettel, mint jóakaró uramat, barátomat, legyen hiteles és fogantatos az ő klme szava klmednél, az mit én számon klmednek megmond, klmed boecásssa jó válaszszal, klmednek meg szolgálom.“

Báthori törekvése kevés viszhangra talált Erdélyben, még kevesebbre Petkinél s a vele egyenértékűknél. Homonnai jelöltsége tartotta magát. A testamentomos urak irtak, követeket küldözgettek s nagy előkészületeket tettek, hogy Homonnai nagy és fényes kísérettel legyen jelen a fejedelem tetemeinek Erdélybe szállításánál, biztosítandó ezáltal is megválasztását. Követeket küldöttek a portára, előre kikérni Homonnai megerősítését; levelet irtak az összes székelységhez, egy mást jan. 23-n Petkihez: „most mi klmedet szeretettel csak arra kérjük — ugymondanak — és ő felségétől reánk hagyott authoritásból intjük is: egy néhány dolgok fölől találunk meg most ez időnek állapotához képest az egész székelységet, azokra való szorgalmatos gondviselést, és mindeneknek jó exitusát mi csak klmedtől tartjuk; az Ur Isten klmedet oly itélettel szerette, hogy mind az üdvözült urunk méltóságát s mind a maga becsületes hivatalát szeme előtt tudja viselni; most mutathatja meg, hogy igaz magyar és igaz hazafia, s hazájának nem haszontalan szolgálja.“ Homonnai ügyének a testamentomos urak tulságos ügybuzgósága ártott legtöbbet; mert egyfelől Báthorit hasonló erőgyűjtésre serkenté; másfelől a nagy vezérhez küldött követtség által bizalmatlanná tette s gondolkodóba ejtő az erdélyi pártfeleket is, a kik a látszólagosan veszélyeztetett szabad választásra igen igen feltékenyek lettek. Ennek egyenes és világos következménye az, hogy a nagy többség, mely Erdélyben Homonnai pártját alkotta, a jan. 22 ki kolozsvári gyűlés alkalmával felkapták a Rákóczy nevet, őt a gubernatorságban megerősíté s a jövő választásnál fejedelmi jelöltjéül tűzte ki. E párt feje, az ország alkotmányára feltékeny Petki volt. Ő nyerte meg a többi tekintélyes országgyűgyokat, Hallert, Sármaságit, Kornis Boldizsárt, Szilvásit és a székelységet.

Fölötte gyorsan nevedezett e párt; lassanként még azok is zászló alá tértek, a kik előbb Báthorinak voltak

Legujabb táviratok.

Bécs, april 30. A „N. Fr. Pr.“-nek távirják Párisból: Az olasz király meghagyá Nigrának, hogy a francia kormány előtt fejjeze ki kösznetét a spanyol határok szigorú őrzeteért. A francia legitimitást panasz-kodnak a határok őrzése miatt, s a be nem avatkozás elvére hivatkoznak, melyet ők Olaszország irányában mindig védtek. A „Debat“ bukást jósol a carlistáknak, mert a republikánusok távol tartják magukat a mozgalomtól.

London, april 29. Az alsóházban Gladstone — Jenkinson kérdésére válaszolva — kinyilatkoztatja, hogy a kormány beleegyezett a Pacifik vasutára és a csatorna javítására felveendő 2 1/2 millió kanadai kölcsön garantizálásába, és ezen ügy összeköttetésben van a washingtoni szerződéssel. Kanada elfogadta ezen ajánlatot. Disraeli kérdésére azt válaszolja Gladstone, hogy az amerikai követ ma estére várja Fish államtitkár választát.

Nápoly, april 29. Palmieri tanár távirja délből az observatoriumból: Tetemes salakosó hull az observatorium irányában, melynek műszerei igen nyugtalan helyzetet mutatnak. A kráterből egy kilometer magasságyra hánnya a kötőmegeket a Vezuv. A lávafolyam megszűnt.

Nápoly, apr. 29. d. u. 1 órákor. Homokkál vegyes eső kezd esni. A Vezuv hevesen mennydörög. Ceratában homok- és salak eső hull.

Nápoly, apr. 29. d. u. 2 1/2 órákor. A Vezuv borzasztó elektrikus tüneteket mutat. Villámlás és földrengés váltakoznak. Itt homok- és eső esik; Massadi Somában pedig salak- és lávaeső hull.

Nápoly, apr. 29. éjféltör. Az observatoriumnak egy távirata jelenti: A roppant salakosó szétrombolja a láva által megkímelt helységeket. A homokosó itt folytat tart. A Vezuv egyre dörög. A láva már nem ömlik. A hamu-eső Capuáig elhatott. A lakosság nyugodt.

Páris. A vasúti összeköttetés Madriddal ismét megnyílt. Pampelónában a köztársaságiak fegyvert kértek, hogy a progressistákkal egyesülten harcolhassanak a carlisták ellen. Madridi hírek szerint a hadsereg Ama-

megnyerve. Január 30-án Rákóczy irt Petkinek, hogy „találjon módot“ és hivassa mellé Bedő Istvánt, a volt háromszéki kapitányt. „Mattius János — írja tovább — küldötte emberét s levelét hozzánk, ajánlja hüségét, barátságát; szívűben mi legyen, azt mi nem tudjuk; kgl-med irtjon neki és szorgalmatos vigyázásban legyen.“ Megjegyzem, hogy e két székely főúr előbb Báthori pártján volt, de Petkinek sikerült őket Rákóczy részére meggyeríteni. Febr. 2-án tudtja Rákóczy Petkivel, hogy Bedő megjött, s Mátis János is „az eesedi bortól ha vétkezett volna, megszánta-bánta volna.“ „Báthori Gábor uram — ugymond — igen az Imrefi uram tanácsán indult meg, vagy akarják, vagy nem az erdélyi atyafiak, vajdává akarná tenni.“ Továbbá némi megbízásokkal adván Petkinek, levelét így végzi: „az mi jobb, klmed cselekedje azt; most klmed ugyancsak hazájának kedvoskodik, szolgál, kit én is klmedtől igen jó neven, szeretettel veszek.“

Rákóczy Petki küldötte Kálnoki ép e napon kézbesíté Petki leveleit; erre nézve így ír Rákóczy hozzá: „az klmed levelét, az klmed levele mellett az több leveleket is egyről-egyre megolvastam, kinek elméjék, szívek hol járjon, az levelekből meglátszanak. Az uristen velünk, kicsoda lehet ellenünk! Még uram mind jól vagyon az dolog, a mint azelőtti levelemben is megirtam. Kendi uram is ide pironkodék az este; Nagy Albert reménkedik, mindent fogad, hü s igaz leszen; Bedő uramat is ma klmedhez boecátám; kezét fogtam Sennyei urammal, egy néhány idvességű igét elmondattunk, hogy hü s igaz leszen hozzánk az ország mellett élni-halni akar.“ Február 4-én Petki január 30-ki levelére válaszolva ismét ír neki Rákóczy: „Az klmed levelet megértettem; az uristennek legyen hála uram, klmed jól igazgatja az dologot; mi is türethető állapotban vagyunk. Az portáról is érkezék előljárobán egy csausz, ki mind jót beszél, főcsausz jó utána bottal, zászlóval, kit az ország választ, ugyancsak annak adatik.“ Február 8-án a kolozsvári hangyülésen Rákóczy fejedelemmé választott. Petki érdemei és tehetségei elismerésül a főcancellári méltóságra emelte, neki a hazának, a legsúlyosabb időkben tanácsos és tettekkel bebizonyított hűsége és nagylelkű szolgálatait Miriszlón és Fel-Enyeden, Nagy-Sajón és Dobokán, Wladházán, Kükül-vártt és tartozékaiban szép birtokokat adományozott és inseribált.

Miképen hasznosította tehetségeit és jóakaróját Petki cancellársága alatt, azt itt elhalgatom; elég e tekintetben annyit mondanom, hogy szép állomásának ügy-képessége, mint humanus gondolkodása által tiszteletre és becsületre vált, s még azok is, a kiknek nem tehetett kedve szerint, iránta a legnagyobb tisztelettel és ragaszkodással voltak. Példaképen hozom csak fel, hogy Homonnai, a kit ép Petki ütött el a fejedelemiségtől, szemé-lye iránt — mint számos leveléből kitűnik — a leg-őszintébb rokonszenvet tanusította teljes életében.

Midőn Rákóczy Zsigmond a fejedelemiségről le-

deó mellett lelkesül. Köztársasági érzelmű tábornokok is nyertek parancsnokságot a carlisták ellen.

Chanzy tábornok választott ama bizottmány elnökévé, mely Bamberger indítványát tárgyalandja, a capitulatiók iránti vizsgálatról szóló jelentés közzététele tárgyában. — A bizottmány elhatározá, hogy nem fog-nak közzétélni a Bazaine tábornagy és Frigyes Károly herceg közl váltott sürgönyök, ha ugyan ilyenek léte-zének.

Lapszemle.

Az „Ung. Lloyd“ teljes bizalommal néz a választások eredménye elé. A baloldal utóbbi magatartása, s különösen Ghyczynek választójához intézett beszéde nagy előnyt kölcsönözött a Deák-pártnak. Azonfölül a magyar nemzet, mely eddig inkább egyes emberért, mint valamely határozottan kifejtett elvért lelkesedett, be fogja látni, hogy itt oly elv megszilárdításáról van szó, mely már is szép eredményt tud felmutatni, míg az ellenzék ábrándokban ringatózik.

A „Reform“ szerint a Balkán-félsziget különféle lakóinak és nemzetiségeinek egymásközötti folytonos viszázkodása mellett igen méltánylandó a szerbek azon bátorsága, melylyel hamarjában nem tudják elhatározni, hogy Magyarországot, vagy Törökországot semmisítsék-e meg? A Drina-partján az ágyúk-elsítésre várnak, s az első dörgésre bizonyosan megindul majd az Adria, hogy — a Drinába ömöljön. Mi pedig az alatt a „Páncsevecz“ ilyféle híreinek sugalmazói számára fogadhatnánk egy pár külön szóbát — a Lipótmezőn.

A francia fegyverkezések.

„Hála a köztársaságnak és Thiers józan hazafisá-gának“ — írja a „Siécle“ — Franciaország magához kezd térni, ami fölő t úgy látszik, Berlinben bosszankod-nak, és nyugtalanságot éreznek. A jövő aratás a legszebb reményekkel kínálkozik, a mi szintén kétségbe ejti a né-meteket. Hítelünk szilárdul az európai pénzpiacokon van hadseregünk; nem vagyunk többé kitéve a legelső hódító kényekedvények, a kinek eszébe juthatna bennün-kezt provokálni.

mondása iránt Báthorival érintkezésbe tette magát, az egyezkedést előbb Imrefivel, majd Lónyai Istvánnal maga Petki vezette mindkét fél teljes meglegedésére. Báthori 1607. nov. 10-én így köszöni meg ezt: „minden klmed hozzám való jóakarátját megértettem, melyet klmedtől hálaadóképpen vöttem, akarok is venni.“ Midőn Rákóczy lemondása bekövetkezőfélben volt, Imrefi Dengelegi Mihályt küldé Petkihez, kérve őt „mint igaz hazafiat“ és sürgetve, hogy „most az ideje, hogy halasztás nélkül az Istenért Báthori uramnak búcsúlétes javát előtte viselje és véghez is vigye, kiért ismét az is, ha az uristen élteti, hálaadó atyafiája leszen.“ Martius 2-án 1608-ban Báthori maga is ily értelmű levelet irt Petkinek; 3 nappal később Rákóczy Kolozsvárt lemondott, s mart. 7-én Báthori egyhangulag fejedelemmé választott. Petki a főcancellárságról és a székelyek generalis kapitányságáról lemondott, Báthoritól a tanácsosság mellett csak is Udvarhelyszék kapitányságát tartá meg.

Csakhamar át kellett látnia, hogy Báthoriban esá-lódott az ország; a fejedelem sokkal könnyelműbb volt, minthogy az ő hazafias tanácsára hallgatott volna; sőt tapasztalnia kellett, hogy Báthori fogadott háladatossága olyanforma iránta, mint a Zsigmond fejedelemé volt egykor Gálfi iránt. Az udvartól tehát távol tartotta magát, s ha megfordult is néha ottan, csak ostonozni tudta az elkövetett hibákat. Ezért a fejedelem nem szívelhetle. Mellékutakon ellenséget támasztának neki, kapitányi tisztétől akarták megfosztani; ilyen parancsot kapott Kornis a generalis kapitány 1609 jan. 5-én; ő azonban másképp intézkedett; Petkit helyén hagyta, s ezt jelenté a fejedelemnek: „Csodálkozunk rajta szeretett Kornis uram — választott 1609. jan. 16-án a fejedelem — hova gondolhatott klmed?... holott... Petki Jánost más-sodszor is országunk javára nézendő dolgokban elbo-csátván kellett haladni. Ugy vesszük eszünkbe, Herodes sem igyekezett Krisztus urunknak inkább halálára, mint az székelyek Petki Jánosnak.“ Így üldöztette Báthori Petkit. Ez volt a hála jó szolgálatairól; majd elfogatta, Kendi Istvántól Brassóba küldötte, de ellene semmit sem bizonyíthatván, szabadon boecátotta. Ekkor keletkezett a Báthori elleni összeesküvés, melynek célja más fejedelem-választás volt. Petki csatlakozott ahhoz, s mint ilyen 1612. május 25-én nózálatott. Ekkor javától megfosztatván, élete megmentése végett többekkel együtt Brassóba futott. Zárja be jelen sorokat hídvégi Mikó Ferencz jellemző feljegyzése, ki így ír ez eseményről: „benn szorult vala Brassóban az urak közül Petki János, kit — tökéletes igaz jámbor hazafia lévén — az ő jámborságá-ért a fejedelemmel meguntattak vala, megveté, szolgál-tatát nem vevé, nálánál érdemtelenebbeket promoveál-ván. A benne való virtus noha ezeket békével szenvedé vala, de végére annyira megvetlettén a fejedelem gra-tiájából, s magának refugiumot Brassóban keresvén, ugyanott ezen késő őszön (1612. okt. 23.) sok beteg-ségi után holt meg.“

(Vége követ.)

